

трансферу технологій» [Електронний ресурс] – Режим доступу до закону: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/143-16>

2. Постанови Кабінету Міністрів України від 26.06.2007 № 861 «Про затвердження Порядку проведення державної акредитації фізичних та юридичних осіб на право провадження посередницької діяльності у сфері трансферу технологій» [Електронний ресурс] – Режим доступу до пост.: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/861-2007-%D0%BF>

3. Постанови Кабінету Міністрів України від 04.06.2008 № 520 «Про затвердження мінімальних ставок винагороди авторам технологій і особам, які здійснюють їх трансфер» [Електронний ресурс] – Режим доступу до пост.: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/520-2008-%D0%BF>

4. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 06.02.2008 № 252-р «Про передачу МОН повноважень на затвердження порядку ведення Державного реєстру договорів про трансфер технологій» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/252-2008-%D1%80>

5. Наказ Міністерства освіти і науки України від 24.12.2010 р. № 1286 «Про створення спільного науково-навчального центру «Наноелектроніка і нанотехнології» [Електронний ресурс] – Режим доступу до наказу: <http://zakon.nau.ua/doc/?uid=1038.3287.0>

6. Перша українська біржа інновацій [Електронний ресурс] – Режим доступу до сайту: <http://www.innohunters.com.ua/>

7. Патент України №62271 на корисну модель, Україна, МПК G06F 15/173(2006.01). Спосіб створення електронного центру віртуального офісу (віртуальних офісів) трансферу технологій / Фесенко О.М., Тищенко В.В., Маслов В.П., Склярєнко О.О., Рагуля А.В., Луговська Г.Г., Андросюк Г.М., Кияк Ю.П., заявка u201015936 від 29.12.2010., опубл.25.08.2011, Бюл.№16.

8. Определение корпоративного портала и вытекающие основные задачи / энциклопедия/ ООО "«Корпоративные системы Интернет"» [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://corpsite.ru/Encyclopedia/CorpPortal/PortalDdefinition.aspx>

УДК 631.1:004

Харченко В.В.,
к.е.н., доцент кафедри інформаційних систем
Онищук В.Р.
Національний університет біоресурсів
і природокористування України

ДО ПИТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ АГРАРНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА

Постановка проблеми. В умовах сучасного господарювання для розвитку потенціалу аграрних підприємств особливу роль набуває підвищення ефективності системи управління. Вагоме місце у сфері управління аграрним виробництвом належить вирішенню завдань, пов'язаних з формуванням і раціональним використанням інформаційних ресурсів. Релевантна та своєчасна ринкова інформація забезпечує аграрних підприємців конкурентними перевагами на внутрішньому та зовнішньому ринку. Зазначимо, що управління аграрним виробництвом носить циклічний характер, тому потреба в інформації є постійною, оскільки жодне ефективне управлінське рішення неможливе без належного інформаційного забезпечення. Тому вчасне доведення інформації до аграрних товаровиробників, а також можливість приймати вірні рішення – є запорукою для виживання в умовах ринкової економіки. Це обумовлює актуальність дослідження, тому виникає необхідність комплексного дослідження теоретичних і методичних питань щодо ефективного інформаційного забезпечення управління аграрного підприємництва.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичне та методологічне обґрунтування інформаційного забезпечення аграрного підприємництва висвітлені в працях зарубіжних та вітчизняних вчених: І.А. Аврова, Н.Г. Георгіаді, Л.І. Годованця, К.В. Ілляшенка, М.І. Ковальчука, О.Є. Кузьміна, О.П. Кучерова, С.М. Петренка, П.М. Сороки, Р.П. Юзви та ін. Однак, незважаючи на чисельні наукові роботи вітчизняних і зарубіжних фахівців, ряд аспектів цієї багатопланової проблеми залишаються недостатньо вивченими та потребують подальшого дослідження.

Постановка завдання. Метою даної статті є визначення ролі інформаційного забезпечення щодо управління аграрного підприємництва в сучасних умовах господарювання та виявлення подальших напрямів використання інформації для підвищення потенціалу підприємства.

Виклад основного матеріалу дослідження. Нині належне функціонування аграрного ринку не можливо уявити без належної системи інформаційного забезпечення, яка повинна підтримувати та обслуговувати суб'єктів ринкових відносин на всіх стадіях виробничого циклу, а також у всіх областях їх діяльності. Використання інноваційно-інформаційних технологій у сфері управління аграрного підприємництва забезпечує підвищення якості економічної інформації, її точність, об'єктивність і, як наслідок, можливість прийняття своєчасних управлінських рішень.

Інформація належить до стратегічного ресурсу, що є основою для досягнення відносних конкурентних переваг. Вплив якісної інформації на досягнення стратегічної мети стрімко підвищується. Це в свою чергу підвищує вимоги щодо інформаційних систем та функцій та їх функцій. Інформаційні системи є інструментом, що забезпечують якісний аналіз, планування, контроль та прогноз даних для різних відділів аграрних формувань створюючи конкурентні переваги на ринку [13, с. 64].

За таких умов інформація стає одним із головних ресурсів. Значна кількість специфічних рис інформаційного ресурсу зумовлює його особливу роль в структурі основних складових ресурсного потенціалу аграрного підприємства. Інформаційний ресурс виступає як інтеграційний чинник господарювання, елементи якого знаходяться у кожному із чинників виробництва [8]. Тому добре розвинена інформаційна система створює належні умови для розвитку інформаційного забезпечення.

В узагальненому вигляді, інформаційне забезпечення – це сукупність методів і засобів розміщення й організації інформації, від якості якого значною мірою залежить достовірність і якість прийнятих управлінських рішень [10].

Також варто погодитися з думкою О.Є. Кузьміна та Н.Г. Георгіаді, які виділяють такі підходи щодо визначення даної дефініції [7]: інформаційне забезпечення являє собою процес задоволення потреб певних користувачів інформації; інформаційне забезпечення – сукупність заходів зі створення і функціонування інформаційної системи; інформаційне забезпечення – це комплекс заходів і методів оформлення документації, організації збереження даних тощо.

Зауважимо, що інформаційне забезпечення включає сукупність системи показників [4]:

- потоків інформації – варіантів організації документообігу;
- систем кодування та класифікації інформації;
- уніфіковану систему документації;

- різні інформаційні масиви (файли), що зберігаються в машині та на машинних носіях з різним ступенем організації.

Нині, нажаль, недосконалість інформаційного забезпечення призводить до нестабільності на внутрішньому та зовнішньому ринках, зниження рівня прибутку, що отримують аграрні підприємства. Також сумарні витрати щодо обслуговування автоматизованих систем мають тенденцію до зростання, при цьому результат від їх застосування залишається незадовільним.

Інноваційне інформаційне забезпечення стає опорою аграрного підприємства, на основі якої можна підвищити його прибутковість, рентабельність та конкурентоспроможність продукції на ринку. Варто зазначити, що для ефективного функціонування інформаційного забезпечення потрібна інформація з трьох основних джерел: інформація з самого підприємства, інформація із ЗМІ та інформація отримана з консалтингових фірм. Таким чином, на основі вище зазначеного наведемо класифікацію інформаційних ресурсів аграрного підприємства (рис. 1).

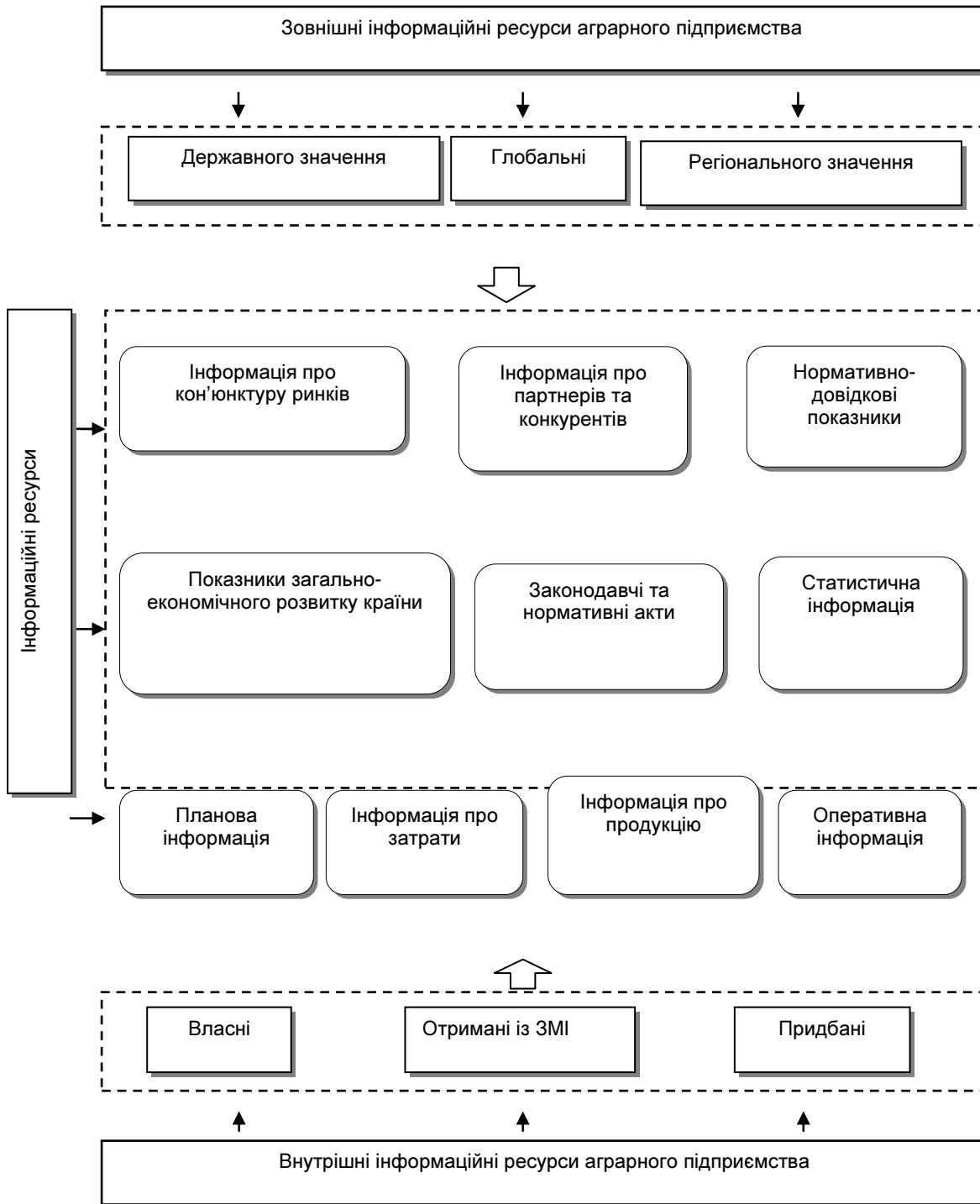
До шляхів удосконалення системи інформаційного забезпечення аграрного підприємства доцільно віднести розробку та використання новітньої інноваційно-інформаційної системи. Дана система повинна використовувати як сучасні засоби телекомунікації, так і друковані засоби масової інформації, оскільки користувачі не завжди мають доступ до електронних джерел інформації.

Також нині досить широко застосовуються клієнт-серверні технології. Вони є універсальним методом побудови автоматизованих систем управління середніми та великими аграрними формуваннями. Розподіл та обробка даних між комп'ютерами здійснюється оперативно, що дає змогу обрати в системі комп'ютер, який найточніше відповідав би вимогам кожного компоненту [2; 3].

Результати дослідження засвідчили відмінності думок вчених щодо того, яким критеріям має відповідати інформація для ефективного управління. Так, С.М. Петренко зазначає, що передача та отримання інформації та управління нею постійно відбувається в процесі обміну. Такий обмін може відбуватися як по-вертикалі, так і по-горизонталі. Управлінський апарат потребує об'єктивної та оперативної інформації у визначений момент часу, що залежить від побудови системи управління, яка буде її використовувати [9].

Варто погодитися з думкою Т. Стоуна, який стверджує, що інформація, яку використовують при прийнятті управлінських рішень, має бути релевантною, точною, своєчасною і спрямованою у майбутнє [11].

Т. Кисельова виділяє п'ять критеріїв визначення управлінської інформації: точність, рентабельність, періодичність, придатність для використання конкретним користувачем, відповідальність за підготовку та передачу в визначений час [12].

Рис. 1. Класифікація інформаційних ресурсів аграрного підприємства

Джерело: розроблено авторами

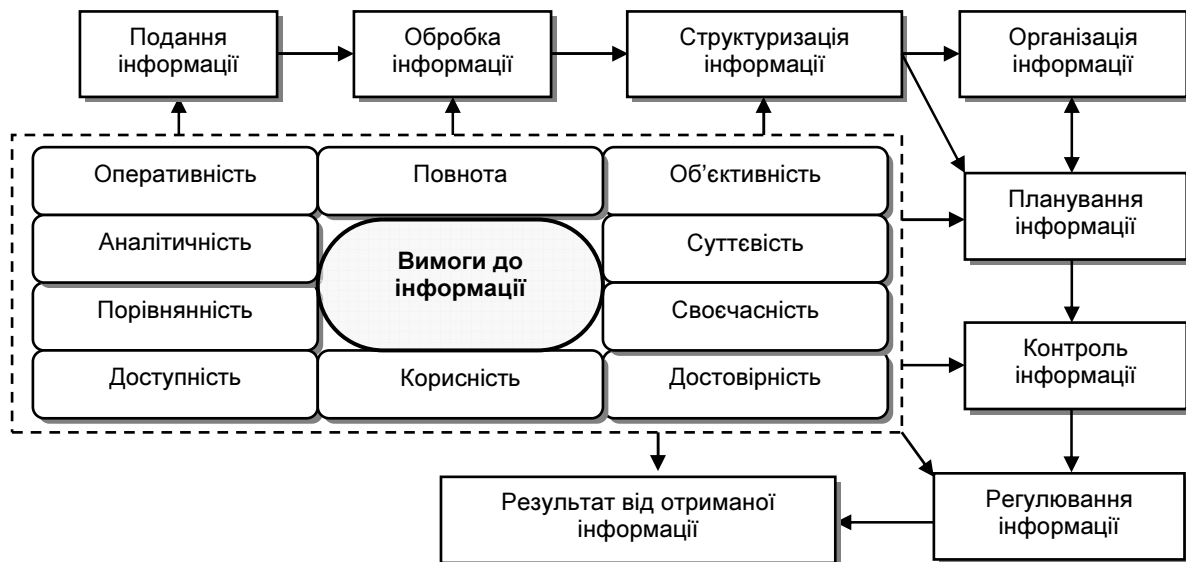
За Є. Кириченком, управлінська інформація повинна відповідати таким вимогам, як: конкретність, вимірність, точність, актуальність, своєчасність, доречність, відповідальність та зрозумілість [6].

Схожу думку має І. Аврова, яка стверджує, що для ефективного функціонування підприємства першочерговим є зміст інформації, тому вона має відповідати визначеним цілям, бути адресованою конкретному користувачеві, рентабельною, об'єктивною, стислою, точною, оперативною та зіставною [1].

Також ми цілком підтримуємо точку зору С.М. Петренка, що характеризує інформаційне забезпечення як сукупність реалізованих рішень відносно обсягів інформації, її якісного та кількісного складу, розміщення та форм організації. Звідси метою інформаційного забезпечення, на думку науковця, є вчасне надання необхідної та достатньої інформації щодо прийняття якісних управлінських рішень [9].

Підсумовуючи вищенаведене, зазначимо, що інформаційне забезпечення передбачає собою накопичення та групування отриманої інформації, яка буде корисною для діяльності певної організації. Мета інформаційного забезпечення будь-якого аграрного підприємства полягає у тому, щоб на основі сукупності зібраних вихідних даних отримати оброблену, агреговану інформацію, на основі якої здійснюється прийняття оптимальних управлінських рішень. Для досягнення даної мети необхідно розв'язати ряд визначених задач. До них належить: збір первинної інформації, її зберігання, розподіл між конкретними виконавцями та відділами, підготовка до обробки та власне обробка, структуризація, передача управлінському органу обробленої інформації, аналіз тощо. При цьому, на кожному із зазначених етапів інформація повинна відповідати певним вимогам (рис. 2).

Зазначимо, що в сучасних умовах господарювання прийняття ефективного рішення неможливе без використання засобів обчислювальної техніки та інноваційно-інформаційних технологій.

Рис. 2. Вимоги до інформації та етапи її використання

Джерело: розроблено авторами

Нині, на жаль, існує ряд проблем щодо інформаційного забезпечення управління аграрного підприємства, основними з яких є [5]: діяльність підприємства та його підрозділів і працівників не має повного об'єктивного інформаційного відображення; невизначеність історії питання: наявність вихідних документів і змістовних підстав для прийняття конкретних рішень; неможливість одержання адекватної запиту інформації з документів, у яких вона утримується; поява дублюючих або суперечливих документів; повільність документообігу; слабка інтегрованість функції інформаційного забезпечення у систему управління; недостатній рівень обробки інформації, невірне трактування «потрібної» та «непотрібної» інформації тощо.

Аграрні формування, що займаються виробництвом та реалізацією сільськогосподарської продукції, повинні володіти своєчасною та достовірною інформацією щодо кон'юнктури та прогнозу ринків сільськогосподарської продукції. Проте, нині дана інформація не завжди доступна для переважної більшості сільськогосподарських товаровиробників. Особливо важливого значення відіграє організація всебічного інформування щодо ситуації на сільськогосподарських ринках. Ефективне функціонування даної системи буде забезпечувати вигідніші можливості щодо торгівлі сільськогосподарською продукцією на внутрішньому та зовнішньому ринках залежно від їх кон'юнктури. Тому необхідним є запровадження в аграрних підприємствах таких служб як: цінового моніторингу; прогнозно-аналітичних центрів; інформаційних центрів. Це дасть можливість суб'єктам господарювання володіти достовірною інформацією щодо системи цінового моніторингу аграрного

ринку; прогнозування попиту на сільськогосподарську продукцію на вітчизняному та світовому ринках; системи оптової та оптово-роздрібної торгівлі сільськогосподарської продукції тощо.

Варто наголосити, що інформаційне забезпечення у будь-якій формі є важливою ланкою, яка об'єднує науку і практику, органи управління та суб'єктів господарювання та відіграє превалюючу роль щодо надання доступної та необхідної інформації. Тому застосування комплексного підходу до інформаційного забезпечення в аграрному підприємстві сприятиме розвитку потужного, конкурентоспроможного інноваційного сільськогосподарського виробництва, регіонів та країни в цілому.

Висновки з даного дослідження. Таким чином, проведене дослідження дозволило сформулювати такі основні висновки та пропозиції: інформаційне забезпечення аграрного підприємства відіграє важливу роль щодо виконання управлінських рішень. Тому необхідною умовою для подальшого його розвитку є покращення інформаційної інфраструктури підприємства, запровадження інноваційних підходів до впровадження інформаційних технологій у виробництво сільськогосподарської продукції. В подальших дослідженнях доцільно здійснити економічну оцінку інформаційного забезпечення в конкурентному середовищі.

Література

1. Аврова И.А. Управленческий учет / И.А. Аврова. – М. : Бератор-Пресс, 2003. – 175 с.
2. Годованець Л.І. Автоматизована система контролю виконання на основі розподіленого серверу / Л.І. Годованець, О.П. Кучеров // Продуктивність агропромислового виробництва. – 2006. – № 3. – С. 234-251.
3. Годованець Л.І. Моніторинг інформаційних потоків, отриманих засобами електронного зв'язку / Л.І. Годованець // Продуктивність агропромислового виробництва. – 2009. – № 14. – С. 30-37.
4. Ілляшенко К.В. Аналіз інформаційного забезпечення діяльності підприємства [Електронний ресурс] // Наук. Зб. Таврійського державного агротехнологічного університету – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/znptdau/2012_17_1/17-1-26.pdf
5. Карминский А.М. Информационные системы в экономике: в 2 Частях. Ч 1: Методология создания / А.М. Карминский. – М., 2006. – 308 с.
6. Кириченко Є. Теоретичні основи управлінського обліку / Є. Кириченко // Аудитор України. – 2006. – № 15. – С. 16-23.
7. Кузьмін О.Є. Формування і використання інформаційної системи управління економічним розвитком підприємства : монографія / О.Є. Кузьмін, Н.Г. Георгіаді. – Львів: Вид-во Нац. ун-ту «Львівська політехніка», 2006. – 368 с.
8. Крикавський Є.В. Логістика. Основи теорії / Є.В. Крикавський. – Львів: Національний університет «Львівська політехніка». – 2006. – 456 с.
9. Петренко С.М. Інформаційне забезпечення внутрішнього контролю господарських систем: Монографія / С.М. Петренко – Донецьк: ДонНУЕТ, 2007. – 290 с.
10. Сорока П.М. Інформаційні системи і технології у фінансах: Навч. посіб. для дистанційного навчання / П.М. Сорока – К.: Вид-во університету «Україна», 2005. – 260 с.
11. Стоун Т. Управленческий учет / Т. Стоун ; пер. с. англ. под ред. Н.Д. Эриашвили. – М. : Аудит, ЮНИТИ, 1997. – 179 с.
12. Управленческий учет как составляющая часть единой учетной системы предприятия / под. ред. Т.К. Киселева. – Запорожье: Запорожский гос. центр научно-технической и экономической информации, 2004. – 68 с.
13. Юзва Р.П. Інформаційне забезпечення управління підприємством в умовах автоматизованих інформаційних систем / Р.П. Юзва // Сталий розвиток економіки. – 2011. – № 7. – С. 64-67.